

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

3

«Економічної теорії»

на тему:

«Грошова пропозиція та інфляція: проблеми
взаємозв'язку»

студентки II курсу 21 групи

напряму підготовки фінанси та кредит

Пуцак М.В.

Керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Возьний К.З.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії: _____

м. Тернопіль – 2016 р.

Зміст

Вступ.....	4
I розділ. Грошова пропозиція та інфляційні процеси: теорія взаємного зв'язку.....	6
II розділ. Інфляція як багатофакторний процес та антиінфляційна політика.....	15
III розділ. Проблеми взаємозв'язку між грошовою пропозицією та інфляцією в економіці України.....	24
Висновки.....	29
Використана література.....	31
Додатки.....	33
Додаток 1.....	33
Додаток 2.....	34
Додаток 3.....	35
Додаток 4.....	36
Додаток 5.....	37

Вступ

Мета курсової роботи – визначення сутності та понять грошова пропозиція та інфляція, дослідження типів антиінфляційної політики в Україні та поза її межами, а також дослідження зв'язку між грошовою пропозицією та інфляцією.

Актуальність теми. Інфляція – одна з найбільших проблем розвитку економіки різних країн світу. Вона негативно впливає на всі країни чи на будь-яку державу. Вона знецінює результати праці, знищує заощадження юридичних і фізичних осіб, перешкоджає довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція призводить до руйнування грошової системи, а також призводить до втечі національного капіталу за межі країни. Також висока інфляція може ослаблювати національну валюту і сприяти її витісненню у внутрішньому обігу валютою інших країн.

Інфляція одна із найефективніших засобів перерозподілу національного багатства – від бідніших шарів суспільства до найбагатших.

Інфляція – це знецінення грошей, зниження їх купівельної спроможності, дисбаланс їх попиту та пропозиції. Сам термін інфляція означає «вздуття» тобто переповнення каналів звернення надмірними паперовими грошима, не забезпеченими відповідним зростанням товарної маси. Можна дати ще одне визначення інфляції: інфляція – підвищення загального рівня цін. Суть інфляції полягає в тому, що національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послуг, іноземних валют, що зберігають стабільність своєї купівельної спроможності. Учені до цього переліку також долучають золото, даючи йому як і раніше значення загального еквівалента.

Тому я вважаю, що тема інфляції є актуальною. Адже проблеми інфляції існують у багатьох країнах. І дуже багато науковців цю проблему досліджують. А також досліджують боротьбу з нею на основі антиінфляційної політики.

Особливо проблеми інфляції є присутніми на території України. Особливістю є те, що показники інфляції пересягають шкалу 100. А це означає, що в країні присутня гіперінфляція, що може призвести до руйнівних наслідків.

Грошова пропозиція – це показник, який є незалежним від функціонування економіки. Проте цю незалежність не можна трактувати абсолютно. У кінцевому варіанті грошова маса, що пропонується для обігу, визначається розміром того сукупного продукту, який вироблено в

суспільстві. Але з огляду на сталий процес нарощування обсягів суспільного виробництва, а в довгостроковому періоді таке зростання – це аксіома, пропозиція грошей незалежна. Маса грошей, яка пропонується в обігу в грошовій сфері із врахуванням швидкості обігу однойменної грошової одиниці, може бути більшою від обсягів валового внутрішнього продукту[5 с. 528].

Об'єктом дослідження виступає грошова пропозиція та інфляція, методи боротьби з інфляцією, а також взаємозв'язок між грошовою пропозицією та інфляцією.

Предметом дослідження виступає ефективність антиінфляційного регулювання в Україні.

Завданнями курсової роботи є наступні:

1. Розкрити сутність поняття «грошова пропозиція»;
2. Охарактеризувати причини та соціально-економічні наслідки інфляційних процесів на території України та поза її межами;
3. Розкрити сутність поняття «інфляція»;
4. Охарактеризувати антиінфляційну політику в Україні та поза її межами;
5. Охарактеризувати проблеми взаємозв'язку між грошовою пропозицією та інфляцією в економіці України на основі монетаристської та кейнсіанської теорії.

Причини, наслідки та методи подолання інфляції, а також сутність грошової пропозиції досліджували такі автори як Дж. Кейнс, А. Маршалл, А. Пігу, М. Туган-Барановський, І. Фішер, А. Філіпс, М. Фрідмен. Також проблеми інфляції досліджували українські вчені, а саме: Є. Гайдар, А. Гальчинський, С. Дзюбик, О. Мельник, М. Савлука, Л. Томашик та багато інших.

I розділ: Грошова пропозиція та інфляційні процеси: теорія взаємного зв'язку.

Грошова пропозиція – це процес створення банківською системою додаткових платіжних засобів, що надходить у канали готівкового і безготівкового грошового обігу.

Також грошову пропозицію можна також розглядати і як процес насичення грошового обороту масою грошей[17].

Грошова пропозиція формується за допомогою проведення первинної емісії центрального банку і вторинної емісії комерційних банків.

Регулювання грошової пропозиції здійснює Центральний Банк. Саме центральний банк є уповноваженим органом держави, а також виконує його агентські функції. Існують лише гіпотетичні можливості регулювання грошової пропозиції приватними недержавними структурами. В реальній економічній діяльності регулювання грошової пропозиції є функцією держави[19].

Загальна величина грошової пропозиції включає увесь обсяг готівки випущеної в обіг, а також залишки на поточних банківських рахунках (депозити до запитань), що можуть бути безпосередньо використані у якості засобів обігу та платежу.

$$M_s = C + D, \text{ де}$$

M_s – грошова пропозиція;

C – готівка;

D – депозити до запитань.

Сукупна величина грошової пропозиції залежить від таких основних факторів:

1. Величина грошової бази центрального банку, яка є основою випуску грошей в обіг;
2. Норма обов'язкових резервів. Саме норма обов'язкових резервів впливає на нормальний грошовий мультиплікатор;
3. Рівень кредитної активності, що визначає рівень фактичного мультиплікатора;
4. Частка готівки в структурі грошової маси;
5. Цілі і завдання грошово-кредитної політики центрального банку.

В загальному цілі політики центрального банку спрямовані, зазвичай, на підвищення порівняно стабільного рівня грошової маси, відповідно, до реальних потреб обороту валового внутрішнього продукту з тим, щоб не допускати сплесків інфляції.

Графічно грошову пропозицію можна зобразити наступним чином:

(див. додаток 1)

Пропозиція грошей може змінюватись за допомогою різних чинників. І самим головним чинником є зміни у монетарній політиці держави. Унаслідок цього вертикальна лінія M_s , що відображає пропозицію грошей, може переміститись у положення M_{s1} , тобто це означає, що пропозиція скоротилася, або в положення M_{s2} , це означає, що грошова пропозиція збільшилася.

Монетаристи вважають, що грошова пропозиція щорічно повинна збільшуватись на 3 – 5 %, незалежно від фази циклу і поточної кон'юктури на внутрішньому і зовнішньому ринках. Цей постулат відомий в економічній літературі як «грошове правило» М. Фредмена.

І саме збільшення грошової маси безпосередньо призводить до розвитку виробництва через збільшення витрат і посилення попиту на товари, які, у свою чергу, спонукають товаровиробника до збільшення обсягів виробництва.

Держава може втручатись у регулювання пропозиції грошей, але це втручання має бути обмеженим, тому що вона не може надмірно збільшувати грошову пропозицію на грошовому ринку.

Також слід зазначити, що основні твердження монетаристів у деяких моментах певною мірою збігаються з теоретичними поглядами Дж. Кейнса та його прихильників, особливо з питань щодо грошової пропозиції.

Різниця між цими двома течіями економічної думки полягає і тлумаченні механізму впливу зростання грошової маси на суспільне виробництво і у визначенні мети й місця держави у процесі балансування пропозиції грошей[21].

Отже, Дж. Кейнс зазначав, що підвищення грошової маси може призвести до збільшення грошової пропозиції і внаслідок цього відсоток знижується. Його зниження спричиняє нарощуванню інвестиційного процесу і зростанню суспільного виробництва.

Є певна відмінність між поглядами кейнсіанців і монетаристів.

Монетаристи вважають, що збільшення грошової пропозиції повинно бути обмежене в своїх обсягах. Тобто, враховуючи те, що головною проблемою розвитку ринкової економіки у високорозвинених країнах стало вже не падіння виробництва, а саме інфляція – цей підхід і ця позиція виявились виправданими.

У період кризи в розвинених країнах Заходу при розробленні політики у сфері грошового обігу почали широко застосовувати рекомендації монетаристів. У питанні про пропозицію грошей у ряді країн спиралась на «грошове правило» М. Фредмена. В реалізації цього теоретичного положення у більшості країн було зроблено певні доповнення, а саме:

По-перше, у ряді країн почали застосовувати певну «вилку» у зростанні пропозиції грошей. Ця політика стосовно щорічного зростання

грошової маси отримала назву таргетування. Одним із прикладів такої політики стала політика уряду Великобританії, який очолювала М. Тетчер. Ці коливання на 1976-1977 рр. становили 9-13%, а у 1979-1981 рр. у межах 7-11 %.

По-друге, обсяги зростання грошової маси або її межі пов'язувались з такими важливими макроекономічними показниками розвитку суспільного виробництва, як динаміка зростання ВВП та темпи підвищення зростання продуктивності суспільної праці.

Сутність монетарної теорії можна відобразити наступним рівнянням:

$$M \times v = P \times Y, \text{ де}$$

M — грошова маса,

v — швидкість обороту грошей,

P — рівень цін,

Y — обсяг вироблених товарів та послуг за період, заміною якого зазвичай є реальний ВВП[12].

Основні теоретичні положення монетаризму стосовно пропозиції грошей певною мірою лягли і в основу грошової політики нашої держави, починаючи з 1994 року. До цього уряд проводив політику, яка не мала нічого спільного з монетаризмом. Для покриття величезного бюджетного дефіциту уряд вдавався виключно до емісії, чим спровокував величезну інфляцію, що повністю розладнала все народне господарство незалежної держави.

В основу монетарної політики, покладено основний принцип монетаризму: відповідність грошової маси виробленому в суспільстві продукту. Це було абсолютно необхідно, бо в країні мала місце величезна інфляція, а виробництво ВВП постійно знижувалось. У таких умовах не можна було зафіксувати пропозицію грошей на якомусь рівні, але треба було суттєво зменшити пропозицію грошової маси. Це було зроблено в кількох напрямках, що були як безпосередньо, так і опосередковано пов'язані з пропозицією грошей[7 с. 719].

Отже, уряд практично припинив пряме кредитування, що на 90 % стало причиною зростання цін. З 1995 року уряд розпочав випуск облігацій внутрішньої державної позики, що відкрило нове джерело покриття бюджетного дефіциту. Одним з важливих кроків щодо подолання високої інфляції було запровадження грошової реформи (осінь 1996 р.).

Отже, із вище зазначеного можна зробити висновок, що грошова пропозиція базувалася на монетаристській концепції.

Грошова пропозиція має певний механізм, який забезпечує процес формування самої пропозиції, а також її регулювання, яке буває необхідним

внаслідок змін в економіці. В процесі формування грошової пропозиції головну роль відіграє Центральний Банк.

Пропозиція грошей формується за рахунок певних елементів грошової маси. Першим таким елементом є грошова база, або гроші підвищеної ефективності. До складу цього елемента входить готівка, що знаходиться в обігу, а також готівка в касах банків.

До грошової бази входять також обов'язкові банківські резерви, норму яких, як правило, встановлює Центральний Банк[4].

Грошова пропозиція повинна дорівнювати грошові базі, але ще існує грошовий мультиплікатор.

Грошовий мультиплікатор — це той коефіцієнт, що визначається способом поділу 100 на норму обов'язкових банківських резервів. Це дещо спрощений варіант розрахунку грошового мультиплікатора[4].

Також грошовий мультиплікатор можна визначити за такою формулою:

$$m = \frac{M}{MB} = \frac{C+D}{C+R}$$

де m – грошовий мультиплікатор,

M – грошова маса,

MB – грошова база,

C – готівка,

D – депозити,

R – резерви банків (обов'язкові та вільні) [17].

Формулу грошового мультиплікатора можна записати дещо по-іншому, попередньо розділивши чисельник і знаменник правої частини попереднього рівняння на D (депозити). Тоді формула набуде вигляду:

$$m = \frac{\frac{C}{D} + 1}{\frac{C}{D} + \frac{R_r}{D} + \frac{R_f}{D}}$$

де C/D - коефіцієнт депонування (відношення готівки до депозитів),

R_r/D - відношення обов'язкових резервів банків до депозитів,

R_f/D - відношення вільних резервів банків до депозитів [17].

Взаємозв'язок між грошовою базою і грошовою масою, що реалізується за допомогою грошового мультиплікатора полягає в тому, що Центральний Банк, не випускаючи в обіг додаткові готівкові гроші, може збільшити їхню кількість в обігу. Наприклад це може виникнути в процесі

збільшення ВВП, за особливих обставин. Скажімо, в державі зібрано великий урожай сільгоспкультур. Це означає реальне збільшення ВВП, що вимагає і відповідного збільшення грошової маси. Проте випуск в обіг значної кількості готівки буде тиснути на ціни тоді, коли наступного року такого врожаю не буде. Отже, щоб вийти з цього становища, не створюючи собі на майбутнє труднощів, центральний банк зменшує норму обов'язкових резервів і тим самим збільшує грошовий мультиплікатор, а відтак, і грошову масу без зміни самої грошової бази[4].

Грошова пропозиція складається з готівкових та безготівкових грошей. Безготівкові гроші ще називають депозитними грошима. Саме ці два елемента формують грошову масу.

Грошова маса – це сукупність усіх грошових коштів, випущених в обіг у готівковій та безготівкових формах, що перебувають в розпорядженні суб'єктів ринку.

Центральний Банк здійснює пропозицію грошей через обслуговування державного боргу. Державний борг є пов'язаний з дефіцитом державного бюджету. Тому, щоб покрити цей дефіцит уряд вдається до випуску цінних паперів. Ці зобов'язання держава здійснює за допомогою двох способів.

1. Розміщення поза емісійними установами. В цьому випадку грошова пропозиція не зростає тому, що продаж державних боргових зобов'язань тільки змінює співвідношення в існуючих грошових потоках.
2. Держава продає свої боргові зобов'язання комерційним банкам та центральному банку. Саме цей процес призводить до зростання грошової пропозиції[4].

Також грошова пропозиція може зростати, коли Центральний Банк скуповлює іноземну валюту.

Отже, Центральний Банк формує пропозицію за допомогою трьох каналів:

1. Випуск готівкових грошей;
2. Обслуговування державного боргу;
3. Операції на валютному ринку.

Одним із негативних явищ та однією з гострих проблем в економіці України, а також поза її межами, являється інфляція. Ця проблема торкнулася різних куточків світу. Особливо гостро вона постала і в нашій країні.

Отже, під сутністю чи під поняттям інфляція ми розуміємо, що це швидке та тривале знецінення грошей, яке виникає внаслідок надмірного зростання їх маси в обороті.

До числа інфляційних факторів, що мали місце протягом останніх років, належать:

- а) надто високе підняття цін на енергоносії та основні види сировини й матеріалів;
- б) збільшення наявної грошової маси за рахунок додаткової емісії грошей;
- в) зростання безготівкового обігу, як наслідок кредитування низькорентабельних та збиткових підприємств;
- г) монопольне ціноутворення в умовах монополізації більшості видів промислового виробництва, що веде до диктативного підвищення цін виробниками, оскільки споживачі позбавлені вибору і відсутній стримуючий контроль за цінами[13].

Вперше про інфляцію в Україні заговорили ще за часів колишнього РСРС. Це зумовлювалося, з одного боку, повним домінуванням державного монополізму та відсутністю ринкової конкуренції, а з іншого – спотвореною структурою виробництва, надзвичайно високою часткою військово-промислового комплексу, надмірним «старінням» основних фондів, неефективним використанням капітальних вкладень, тощо [2, с. 76].

Розвиток інфляційних процесів в Україні(1991-1994) мав специфічні особливості.

Серед таких особливостей можна виділити:

- ✓ допущення прорахунків в економічній політиці;
- ✓ деформація процесів роздержавлення і приватизації; н
- ✓ адмірність бюджетних видатків.

Протягом 1981-1993 рр. інфляція в Україні швидко зростала і від прихованої перейшла в відкриту інфляцію а саме у гіперінфляцію. Основними причинами такого переходу стали:

- вкрай незадовільна структура виробництва та його низька ефективність;
- падіння темпів зростання і абсолютних обсягів виробництва; нарощування дефіциту державного бюджету із зменшенням надходження доходів та непомірному зростанні державних витрат.

Тому для пониження інфляції Національний банк розпочав зниження рівня облікової ставки. За 1,5 місяця процентна ставка Національного банку була знижена на 100 пунктів. В той же час дефіцит Державного бюджету сягнув небезпечної межі і сягав 17 % валового внутрішнього продукту. І саме це призвело до наступного інфляційного сплеску в Україні.

У відповідності до Наказу Президента, постанови Кабінету Міністрів та Національного Банку з 1 по 16 вересня 1996 року в Україні було проведено грошову реформу: введено в загальний обіг єдину національну одиницю-гривню. Багато спеціалістів вважають, що в Україні грошова реформа проводилась на протязі 5 років та включила в себе 3 основні етапи:

- впровадження тимчасової перехідної валюти — купоно-карбованців в готівковий обіг – січень 1992р.
- впровадження купоно-карбованців в безготівковий обіг — листопад 1992 р.
- випуск у загальний обіг постійної національної валюти — гривні - вересень 1996 р. [2;с. 78].

Передумовою введення в обіг гривні як національної одиниці вважають певною мірою успішне проведення рестрикційної грошово-кредитної політики, що призвела до зниження рівня інфляції.

Період з 2008 по 2010 роки для економіки України проходить в умовах глобальної фінансової кризи. Окрім значного інфляційного потенціалу минулого періоду, який був однією з причин рівня інфляції у січні-травні 2008 року у 131,1% (у річному вимірі), окремим фактором, що прискорював інфляційну динаміку був стрімкий розвиток кредитування, який у квітні 2008 року сягнув рівня 74,7% в річному вимірі. Інституційна нерозвиненість фінансової системи, змушували виходити банківські установи на зовнішні ринки запозичень. Заходи Національного банку, які були спрямовані на регулювання грошової пропозиції виявилися недієздатними в умовах відкритості фінансових ринків, а монетарного характеру антиінфляційні заходи лише збільшували потребу в зовнішніх запозиченнях [9].

(Динаміку інфляційних процесів в період 1992-2010 роки можна подивитися в додатку 3).

У подальших роках інфляційні процеси на території України зменшуються і відповідно становлять 2011 р. – 104,6%, 2012 р. – 99,8%.

У 2013 році темп інфляції пришвидшився і становив 100,5%, що призвело до зростання споживчих цін на 0,5%. Після цього року у 2014 р. рівень інфляції перевищував на 24,9%, тобто становив 124,9%. [6].

У 2016 році інфляція буде нижчою ніж прогнозував Національний Банк.

«Зараз зросла ймовірність, що інфляція в 2016 році може виявитися нижчою за прогноз Національного банку (12,0%). Однак більшість факторів, які зумовили інфляцію, нижчу за прогноз в I кварталі, мають короткостроковий характер, і з високою ймовірністю їх вплив може змінитися на протилежний упродовж наступних кварталів», - йдеться в повідомленні.

Регулятор відзначає, що в цілому в першому кварталі 2016 року споживча інфляція становила 1,6%, що значно менше за прогноз Національного банку (4,0%), опублікований в січневому інфляційному звіті[11].

Споживча інфляція 2015-2016 років (див. додаток 4)

Але попри те, в загальному станом на 2016 рік індекс інфляції становить 105,7 %. Тобто в країні наявна гіперінфляція.

Деякі інші стали показники інших держав. Там показники інфляції значно нижчі, порівняно з Україною.

Розвиток інфляційних процесів в Європі станом на 2014 становив 0,6%.

Інфляція в країнах Єврозони у травні становить 0,5% у порівнянні з квітнем, де показник становив 0,7%, натомість минулого року показник був 1,4% повідомляє.

Статисти також визначили значне сповільнення інфляції в Європейському Союзі, яке становило 0,6% у травні у порівнянні з квітнем цього року від 0,8%. Минулого року інфляційний показник ЄС був набагато вищий - 1,6%.

В травні 2014 року негативні річні показники по інфляції спостерігались в Греції (-2,1%), Португалії (-0,3%), Болгарії (-1,8%) та на Кіпрі (-0,1%). Найвищий річний інфляційний показник було зафіксовано в Австрії (1,5%), Люксембурзі (1,4%) та Румунії (1,3%). У порівнянні з квітнем 2014 року річний показник інфляції впав у 16 країнах ЄС, в 4 залишився стабільним а в 7 країнах зріс. (див. додаток 2)[10]

Досліджуючи тему грошової пропозиції та інфляції, ми бачимо, що грошова пропозиція та інфляція тісно між собою переплетені. І тому прослідковується між ними певний зв'язок. Дослідженням зв'язку між грошовою пропозицією та інфляцією займалися школи монетаристів та кейнсіанців.

Зв'язок грошової пропозиції та інфляції простежується у « рівнянні Фішера:

$$M * V = Q * P$$

Тобто, середній рівень цін (P) за цією формулою матиме вигляд:

$$P = MV/Q,$$

Це означає що, зростання цін може бути спровокованим зростанням маси грошей (M), швидкості обігу грошей (V) і скороченням фізичного обсягу виробництва (Q).

З огляду на те, що швидкість грошей визнається відносно стабільною, основними причинами зростання цін можуть бути збільшення M, зменшення Q чи обидва чинники одночасно. Амплітуда коливання Q визначається більш об'єктивними чинниками і тому є значно меншою, ніж амплітуда коливання M. Звідси ключовим, найбільш результативним чинником впливу на динаміку рівня цін є зміна маси грошей в обороті. Оскільки зміна M залежить

від динаміки пропозиції грошей, то вважається, що вирішальним чинником інфляції є нарощування пропозиції грошей.

Існують певні теоретичні суперечності щодо зв'язку грошової пропозиції та інфляції.

Найвідоміший представник монетаристської школи М. Фрідмен однією з основних причин інфляції вважає надмірну пропозицію грошей, завдяки чому збільшуються грошові доходи та платоспроможний попит.

Монетаристи вважають, що збільшення пропозиції грошей визначається виключно грошово-кредитною політикою держави. Вона може спрямовувати її на досягнення таких цілей, за яких пропозиція (маса) грошей залишається незмінною і інфляція буде неможливою. Такими цілями є стабілізація цін та підтримання у рівновазі кон'юнктури ринку[21].

Якщо ж монетарна політика націлюється на забезпечення високої зайнятості та економічного зростання, то неминуче почне зростати пропозиція грошей і маса їх в обороті, що спричинить підвищення попиту і цін на товарних ринках, тобто інфляцію. Така монетарна політика набуває інфляційного характеру.

Отже, за монетаристською концепцією, для розгортання в країні інфляційного процесу органи монетарного управління повинні проводити інфляційну монетарну політику, перш за все політику грошового стимулювання зайнятості й економічного зростання. Відмовившись від такої політики, вони зупинять інфляцію[21].

Звісно кейнсіанці погоджуються з твердженням монетаристів щодо того, що інфляція розвивається лише при тривалому зростанні пропозиції грошей. Також вони не заперечують, що дія затратних чинників є ключовими і може призвести до безперервного і швидкого зростання цін лише за умови швидкого і тривалого зростання пропозиції грошей. Їхня відмінність полягає в тому, що ліберальну грошово-кредитну політику вони вважають передумовою інфляції, а першопричинами – чинники, пов'язані зі збуренням витрат і пропозиції.

На перший погляд, ці розбіжності в поглядах монетаристів і кейнсіанців щодо причин інфляції можуть видатися несуттєвими, пов'язаними лише з політичними аспектами діяльності уряду. Насправді це не так. Ця відмінність має важливі практичні наслідки. З позиції монетаристів випливає той висновок для практики, що заходами жорсткої монетарної політики можна стримати інфляцію і створити сприятливі умови для того, щоб економіка самостійно могла подолати кризу. З позиції кейнсіанців можна зробити висновок, що монетарна політика не повинна заважати розв'язанню внутрішніх суперечностей економіки і мусить бути настільки ліберальною, наскільки це потрібно, щоб забезпечити пропозицію грошей на необхідному рівні[15, с. 405].

Отже, спираючись на монетарну та кейнсіанську концепцію, ми простежуємо зв'язок між грошовою пропозицією та інфляцією.

II розділ: Інфляція як багатфакторний процес та антиінфляційна політика

Поняття інфляція являє собою тривале зростання загального рівня цін результатом якого є зниження купівельної спроможності грошей.

В економічній науці розрізняють такі форми інфляції:

- інфляція попиту;
- інфляція пропозиції так звана інфляція витрат;

Інфляція попиту – це така форма інфляції, виникнення і розвиток якої пов'язаний із надлишком грошей, які надходять в економіку, що призводить до перевищення платоспроможного попиту над товарною пропозицією, а відтак зумовлює ріст цін.

Основними причинами, які визначають розгортання інфляції є наступні:

- 1) Надмірна емісія, тобто зростання активів та пасивів Центрального Банку (випущена готівка кошти на рахунках комерційних банків), що в свою чергу призводить до підвищення грошової бази, яка є основою для подальшої емісії грошей.
- 2) Зростання швидкості обігу грошей, що означає полягає в тому, одна грошова одиниця приймає участь у більшій кількості розрахункових операцій за короткий проміжок часу.
- 3) Кредитна експансія, що означає збільшення масштабів комерційними банками кредитів, що призводить до розширення масштабів вторинної емісії. Кредитна активність банків через ефект мультиплікації депозитів збільшує величину грошової маси так сприяє зростанню загального обсягу платоспроможного попиту в економіці.
- 4) Дефіцит державного боргу, що передбачає перевищення витрат держави над доходами, що зумовлює зростання внутрішнього боргу, котрий покривається випуском власних державних цінних паперів. Якщо цінні папери купуються Центральним Банком, то відповідно, це призводить до збільшення кількості грошей в обігу.
- 5) Притік іноземної валюти, що зумовлює обмін національної грошової одиниці на іноземну валюту, наслідком чого є зростання активів Центрального банку.
- 6) Значні масштаби довгострокових інвестицій, що відволікає з ринку на тривалі строки великі обсяги матеріальних ресурсів, залишаючи незабезпеченим їх грошовий еквівалент.
- 7) Надмірні витрати на соціальні цілі, які пов'язані із прагненням уряду підтримати населення шляхом збільшення соціальних трансферів, що призводить до зростання кількості готівки в обігу та підсилює інфляцію.
- 8) Інфляційні очікування, тобто це є припущення економічних агентів, про виникнення або розвиток високих темпів інфляції. З'являється

нове явище, яке отримало назву «втеча від грошей». Це означає, що суб'єкти ринку починають купувати товари понад реальні потреби. Це все призводить до зростання платоспроможного попиту і стимулює стрибок цін.

Інфляція пропозиції (інфляція витрат) – це така форма інфляції, розвиток і виникнення якої пов'язаний із зростанням затрат на виробництво, а також дією загальних ринкових умов, що призводить до росту цін на товари послуги.

Причини, що визначають інфляцію витрат поділяються на дві основні групи:

- виробничий фактор;
- загальні ринкові умови.

До виробничих факторів належать наступні:

- 1) зростання заробітної плати, що обумовлений монополізмом профспілок та визначає розгортання інфляційної спіралі «заробітної плати – ціни». Механізм дії даної спіралі має наступний характер: ріст цін на товари визначає вимоги профспілок про підвищення заробітної плати, ріст заробітної плати збільшує витрати виробництва, а щоб уникнути зниження норми прибутку підприємство підвищує ціни.
- 2) збільшення норми прибутку підприємства.
- 3) Зростання цін на імпортні предмети праці (енергоресурси і сировина на світовому ринку).

До факторів загально ринкових умов належать наступні:

- 1) Монополізація економіки, що означає наявність в країні можливостей для підвищення цін монопольними виробниками того чи іншого товару.
- 2) Лідерство в цінах означає, що підприємства певної галузі орієнтуються на цінову політику більш крупного виробника.
- 3) Диспропорції в структурі економіки, що пов'язано із зростанням сфери послуг у якій нижчий рівень продуктивності праці порівняно з матеріальним виробництвом, але водночас більша питома вага заробітної плати у структурі витрат.

Поряд із формами можна виділити типи інфляції:

- прихована (затамована)
- відкрита

Прихована інфляція – це такий тип інфляції, що знаходить вираження у товарному дефіциті, а також у зниженні якості товарів і послуг.

Прихована інфляція руйнує ринковий механізм. Ринок не виконує регулюючу функцію, адже не одержує цінових сигналів (зміна цін – основний важіль дії ринкового механізму). Заморожені ціни роблять не вигідними прикладення капіталу та інших ресурсів в галузях, де високі витрати виробництва. Із тих галузей відбувається «втеча» капіталів, що

породжує дефіцит певних товарів. У саморегульованій економіці дефіцит швидко ліквідується більш високими цінами, а потім і розширенням виробництва. Тут же дефіцит стає хронічним, затамована інфляція породжує ажіотажний попит і товарний дефіцит дедалі збільшується[13].

Тотальний товарний дефіцит – ознака затамованої інфляції. Її неминучим супутником стає чорний (нелегальний) ринок. Виробництво не працює, або працює повільно, зменшуються доходи, бідніє населення і держава[13].

Відкрита інфляція – це такий тип інфляції, що виявляється у зростанні загального рівня цін на товари і послуги.

Відкрита інфляція виражає знецінення грошей через падіння їх купівельної спроможності внаслідок зростання цін. Тому для кількісної оцінки рівня відкритої інфляції використовують індекси цін.

Індекс цін – це відносний показник, що характеризує темп інфляції, тобто зміну загального рівня цін, виражену в процентах.

Існує три способи розрахунку індексів цін:

- 1) індекс Ласпейреса, тобто співвідношення між ціною певного набутого товару поточного періоду і ціною ідентичної групи товарів поточного періоду.

$$I_L = \frac{\sum P_1 Q_0}{\sum P_0 Q_0} \quad [8]$$

- 2) індекс Пааше відображає динаміку цін сукупності товарів і послуг за асортиментним набором поточного періоду.

$$I_P = \frac{\sum P_1 Q_1}{\sum P_0 Q_1} \quad [8]$$

- 3) індекс Фішера, що є усерединою величини індексів Ласпейреса та Пааше.

$$I_F = \sqrt{I_L \cdot I_P} \quad [8]$$

Головними показниками для вимірювання рівня інфляції є такі індекси:

- індекс цін виробників промислового продукту – це показник, що відображає зміну у часі у сфері промислового виробництва;
- індекс споживчих цін – це показник, який характеризує зміну у часі за рівня цін на товари і послуги, які купуються населенням для невиробничого використання;
- базовий індекс споживчих цін характеризує рівень інфляції, який формується під впливом монетарних умов, а саме: зміни цін на продовольчі товари з високим ступенем промислової обробки; зміни ціни на непродовольчі товари, за винятком палива.

Економічна наука виділяє три види відкритої інфляції, а саме:

- повзуча інфляція, коли темпи приросту цін не перевищують 10% на рік;

- галопуюча інфляція проявляється, коли середньорічне зростання цін коливається від 10% до 100% на рік;
- гіперінфляція існує тоді, коли темпи зростання цін перевищують 100% на рік.

Повзуча інфляція є неминучим процесом постійного корегування цін по відношенню до зміни умов виробництва товарів і попиту на них.

В той же час галопуюча та гіперінфляція мають руйнівні наслідки для економіки, знищуючи заощадження, інвестиційний механізм та виробництво в цілому.

Дуже відчутним є вплив гіперінфляції на розподіл багатства. Знецінення грошей руйнує заощадження населення, підриваючи економічну свободу суспільства. Ці інтенсивні коливання у відносних цінах і реальній зарплаті, збіднення населення, ілюструють головну втрату від інфляції. На щастя, гіперінфляція трапляється досить рідко. Вона має місце переважно під час війн чи в періоди, що йдуть за війнами і революціями. Гіперінфляція сучасного періоду характерна для країн, що здійснювали революційний перехід від соціалізму до ринкової економіки. Прикладом може бути Польща, коли ціни в ній зростали більш як на 1000% щороку в 1989-1990 рр.[13]

Також інфляція буває збалансованою та незбалансованою.

Збалансована інфляція полягає в тому, що при цій інфляції ціни піднімаються на більшість товарів і послуг одночасно.

При незбалансованій інфляції ціни на різні товари і послуги неодноразово і по різному на кожний тип товару.

Також інфляція може поділитися на очікувану та неочікувану.

Очікувана інфляція є прямим результатом діяльності держави, а також її можна спрогнозувати на який небудь період часу. Прикладом такої інфляції є лібералізація цін в Росії в 1992 році і відповідний прогноз росту цін напередодні (грудень 1991 рік).

Неочікувана інфляція характеризується неочікуваним скачком цін, що негативно відбивається на податковій системі і грошовому обігу. У випадку присутності у населення інфляційних очікувань така ситуація викличе різке збільшення попиту, що само по собі створює труднощі в економіці і змінює реальну картину суспільного попиту. Це веде до збою в прогностичних тенденціях в економіці і при деякій нерішучості уряду ще сильніше збільшує інфляційні очікування, які будуть збільшувати ріст цін. Але у випадку, коли раптовий скачок цін відбувається в економіці не “заражений” інфляційними очікуваннями, то виникає так званий «ефект Пігу» - різке падіння попиту у населення в надії на швидке зниження цін. В наслідок зниження попиту виробник змушений знизити ціну, все повертається в становище рівноваги[13].

Інфляцію також поділяють на класичну і сучасну.

Класична інфляція спостерігалася в минулому – від часу її виникнення із запровадженням грошей аж до середини 30-х років ХХ ст.

Характерною рисою класичної інфляції було те, що вона була епізодичною – тривала кілька років і переходила у дефляцію – зниження загального рівня цін. Нерідко класична інфляція розвивалася у формі гіперінфляції.

Сучасна інфляція – це інфляція другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Характерною рисою такої інфляції є її хронічний характер[20, с. 238].

Наслідками інфляції є:

- розладнання грошової системи, що визначається втратою національною грошовою одиницею своїх функцій, а це негативно впливає на процеси виробництва та обміну, оскільки суб'єкти ринку переходять до використання іноземної валюти або бартеру;
- дестабілізація кредитної системи;
- падіння рівня інвестицій в економіці, що пов'язано із підривом стимулів та нагромадженням грошей у наслідок їх знецінення;
- диспропорції в економіці, що має своїм наслідком переливання капіталів зі сфери виробництва у сферу обігу, де оборот грошей відбувається швидше;
- розладнання фінансової системи, що загострює проблему державного боргу та пошуку джерел його покриття;
- зниження платоспроможного попиту, оскільки ріст цін зумовлює зниження реальної заробітної плати, що призводить до зниження попиту на ринку, а відтак виробничого спаду;
- зростання обсягів спекулятивних операцій на ринку, що визначається бажанням економічних агентів швидко отримати високу норму прибутку, за умов високих темпів знецінення грошей, що призводить до зростання обсягів високо ризикових операцій на біржах і ринках нерухомості;
- порушення зовнішньо економічних зв'язків, оскільки зростання внутрішніх цін сприяє збільшенням імпорту і визначає від'ємне сальдо торговельного балансу, що призводить до девальвації національної валюти.

Як ми бачимо, інфляція є вкрай негативним явищем по цілому світі. Вона спричиняє негативні, а також глобальні наслідки для економіки країни. В процесі гіперінфляції гроші перестають виконувати частину а то і всі свої функції. І це все призводить до того, що руйнується грошова система країни.

Тому кожна держава намагається боротися з негативними наслідками інфляції. І тому країна використовує так звану антиінфляційну політику.

Антиінфляційна політика – комплекс заходів, спрямованих на регулювання економіки з метою зниження рівня інфляції в країні.

Метою антиінфляційної політики являється забезпечення відповідності між темпами зростання грошової маси (грошової пропозиції) та темпами зростання товарної маси (реального ВВП), а також відповідність між обсягом і структурою грошової пропозиції і обсягом та структурою сукупного попиту.

Основою антиінфляційної програми потрібно зробити приборкання інфляційних очікувань, які формувалися за адаптивним принципом і значною мірою корелювали з динамікою валютного курсу української гривні. Це полегшувало завдання антиінфляційної політики, бо достатньо було стабілізувати валютний курс.

Одне з особливих місць в антиінфляційній політиці займає регулювання валютного курсу. Курс валюти повинен бути таким, щоб продавцеві товару було байдуже, за яку валюту його продати.

Одне з важливих завдань антиінфляційної стратегії є гасіння інфляційних очікувань, насамперед адаптивних цінових.

Ще одним компонентом антиінфляційної стратегії є тривала грошова політика. Однією з її відмінних особливостей є введення жорстких лімітів на щорічні прирости грошової маси. Цей показник визначається довгостроковим темпом зростання реального виробництва і таким рівнем інфляції, який уряд вважає прийнятним і зобов'язується контролювати.

Одним із важливих заходів антиінфляційної політики є скорочення державного дефіциту з перспективою його повної ліквідації.

Антиінфляційна політика поділяється на дві основні групи. Перша група охоплює ті заходи, які проводяться проти інфляції попиту в рамках дефляційної політики.

Дефляційна політика – реалізація державою комплексу регулятивних заходів, щодо обмеження платоспроможного попиту на ринку через механізм дії грошово-кредитної і фінансової політики.

У комплексі заходів дефляційної політики головними елементами є:

- бюджетна політика, що передбачає зведення до можливого мінімуму бюджетного дефіциту унаслідок скорочення державних витрат, що має призвести до зменшення надходження грошей в обіг через обмеження платоспроможного попиту з боку державного сектору;
- фіскальна політика, що передбачає збільшення рівня оподаткування доходів, з метою зростання надходжень до державного бюджету, а також обмеження платоспроможного попиту на ринку з боку населення;
- грошово-кредитна політика, яка спрямована на зменшення темпів росту грошової маси і зниження швидкості обігу грошей, що здійснюється через підвищення Центральним Банком норми обов'язкових резервів облікової ставки, а також через продаж Центральним Банком цінних паперів.
- Валютна політика – що передбачає підвищення вартості національної грошової одиниці по відношенню до іноземної валюти шляхом її девальвації.

Наслідками дефляційної політики є:

1. Результати проявляються не одразу.

2. Дефляційні заходи потребують точного розрахунку.
3. Обмежувальна кредитна політика негативно позначається на динаміці виробництва.
4. Ріст податків може спричинити ріст інфляції пропозиції (витрат).
5. Обмеження бюджетних витрат може зумовити соціальне напруження.

Друга група охоплює заходи проти інфляції пропозиції (витрат).

Серед них головними є наступні:

- політика доходів, що передбачає заморожування заробітної плати і має на меті обмеження споживчого попиту на ринку;
- цінова політика, що передбачає пряме або опосередковане втручання держави у ринкове ціноутворення і має на меті встановлення фіксованих цін на певні групи товарів чи послуг;
- структурна політика, що передбачає ліквідацію збиткових і малорентабельних підприємств у державному секторі, приватизацію державної власності, стимулювання приватного підприємства;
- антимонопольна політика, що передбачає встановлення державою контролю за виробничими витратами і цінами монополій, а також запобігання адміністративними заходами проявів монопольного підвищення цін;
- зовнішньоторгова політика, що використовує митно-тарифні інструменти для стимулювання імпорتنих операцій і посилення конкуренції на внутрішньому товарному ринку;
- політика податкового стимулювання виробництва, що включає заходи із зниженням податків на підприємницьку діяльність і доходів фізичних осіб, як засоби сприяння виробничого росту і збільшення заощаджень.

Визначають такі основні види антиінфляційної політики:

- активна;
- адаптивна;
- кейнсіанська;
- монетарна. (див. додаток 5) [14]

Світова практика знає цілий арсенал боротьби з інфляцією.

Найтипівішими антиінфляційними заходами у країнах з розвинутою економікою є:

- Регулювання попиту, що базується на рекомендаціях кейнсіанської теорії, а саме: збільшення податків, зменшення державних витрат і збільшення відсоткової ставки за кредит. Такі заходи, без сумніву, обмежують сукупний попит, але водночас ведуть до згортання виробництва і збільшення безробіття[1].
- Контроль за зарплатою та цінами покликаний змінити інфляційні очікування: якщо наймані працівники повірять у результативність обмежувальних дій уряду, то вони припинять подальші вимоги щодо підвищення зарплати; відповідно, якщо підприємці,

покладаючись на дії уряду, повірять у те, що припиниться підвищення цін на ресурси, то вони припинять скорочення обсягів виробництва[1].

- Згідно монетаристських рекомендацій для запобігання високої інфляції необхідно дотримуватися "монетарного правила": щорічний темп приросту грошової маси повинен дорівнювати темпові економічного зростання, який для більшості розвинутих країн становить 3-5% в рік[1].
- Індексація доходів робить їх менш чутливими до підвищення цін. Однак індексація здатна розкручувати інфляційну спіраль, крім того потребує значних державних видатків, що збільшує дефіцит бюджету[1].

Антиінфляційні заходи у країнах, що здійснюють перехід до ринкових відносин:

- довгострокова грошова політика, яка передбачає жорсткі обмеження на щорічне збільшення грошової маси;
- послаблення інфляційних очікувань тісно пов'язане із змінами у психології споживачів;
- скорочення дефіциту держбюджету при скороченні державних витрат і збільшенні доходів держави;
- протидія зовнішнім інфляційним впливам, перш за все — обмеження можливостей вільного перетину іноземними капіталами національних кордонів і перетворення їх на "живі гроші", що збільшують грошову масу в обігу;
- підвищення курсу національної валюти, що знижує ціни на товари та послуги з-за кордону і тим самим спонукає до зниження внутрішніх цін. Але водночас це веде до подорожчання експортних товарів зниження їх конкурентоспроможності на світовому ринку;
- підвищення товарності національного господарства спрямоване не стимулювання пропозиції (наприклад, пільгове оподаткування підприємств, державна допомога галузям в освоєнні нових ринків тощо)[1].

Щодо України, то антиінфляційну політику потрібно направити на:

- ✓ Створення умов для підприємств, що займаються виробництвом оскільки успішна діяльність підприємства є заставою зниження рівня безробіття в країні, і збільшення ВВП.
- ✓ Розробку всіх можливостей по поліпшенню податкової системи в Україні, "м'якші" податки дозволять підприємцям відмовитися від так званої чорної каси.

- ✓ Жорсткий контроль за дотриманням антимонопольного законодавства України, з метою недопущення збільшення цін на монопольні продукти (газ, сировина, паливо і ін.)[4].

Отже, антиінфляційна політика повинна забезпечувати контроль і управління інфляційним процесом і на цій основі створювати умови для сталого економічного зростання.

III розділ: Проблеми взаємозв'язку між грошовою пропозицією та інфляцією в економіці України

Детальний аналіз пропозиції грошей неможливий без розгляду монетарної політики центрального банку, яка ґрунтується на контролі за пропозицією грошей. Якщо сукупний попит надмірно зростає в умовах повної зайнятості й спричиняє інфляцію, центральний банк може стримувати її зменшенням пропозиції грошей, а водночас сукупного попиту. Якщо рівень безробіття зростає, а економічна активність недостатня, центральний банк може збільшити пропозицію грошей, що сприяє підвищенню сукупного попиту й обсягу національного виробництва. [22,с.429]

Існують три елементи управління пропозицією грошей з боку Центрального Банку:

- операції на відкритому ринку – купівля-продаж Центральним Банком державних цінних паперів;
- облікова (дисконтна) ставка – процентна ставка, яку Центральний банк призначає за позики, які він надає комерційним банкам;
- норма резервування – відсоток депозитів, який комерційний банк має тримати у Центральному Банку або як готівку у касі.

В Україні останнім часом для впливу на пропозицію грошей застосовується ломбардна ставка (39 %).

Зв'язок між кількістю грошей в обігу і рівнем цін, на якому ґрунтується теорія інфляції, узагальнив у рівнянні обміну американець І. Фішер.

Згодом, у зв'язку з розвитком економічної теорії, погляди на сутність інфляції дещо модифікувались, але в цілому і вони знаходились у межах класичного рівняння обміну.

Інфляція згідно з новими поглядами трактувалась як таке зростання цін, зумовлене зміною загальної економічної рівноваги, коли зростання попиту, викликане зростанням кількості грошей, перевищувало можливості пропозиції, не зумовлюючи подальшого зростання виробництва[21].

В західній економічній літературі з часів Дж.М. Кейнса і до середини 60-х років XX ст. подібний підхід був пануючим. Однак поява стагфляції призвела до подальшого розвитку поглядів на сутність інфляції і з'явилося її нове тлумачення, згідно з яким інфляцією визнається будь-яке підвищення цін, зумовлене зміною загальної економічної рівноваги з будь-якої причини[21].

Довгий час науковці та економісти обговорювали питання, чи будь-яке зростання цін в умовах існування паперово-грошового обігу пов'язане з інфляцією?

Економісти до вирішення цієї проблеми підходили по-різному. Одні схилились до думки, що практично будь-яке зростання цін характеризує виникнення інфляції. Інші ж відділяли зростання цін як наслідок інфляційних процесів від зростання цін, зумовленого іншими причинами.

Так, С. Далін стверджував, що «не будь-яке зростання цін є наслідком інфляції». Цю думку поділяє і С. Меншиков: «... не будь-яке, навіть стійке підвищення цін, є інфляцією». До неї не належать: циклічний зростаючий рух цін у фазі піднесення; зліт цін, викликаний природними явищами, наприклад, неврожаями; інші підвищення цін, що пояснюються причинами на боці товарів, якщо одночасно з цим немає відповідних причин на боці грошей. [18,с.632]

Механізм дії інфляційного процесу в Україні склався внаслідок структурної незбалансованості інфляційного процесу та його галузей. Крім низки зовнішніх і внутрішніх причин, важливу роль тут зіграли інституційні основи, серед яких вичерпність адміністративних важелів і нездатність учасників перебудови замінити їх дію ринковим механізмом конкурентного збалансування виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Якби, наприклад, інфляцію творили лише монетарні чинники, то найрадикальнішим способом обмеження й витіснення інфляції була б грошова реформа. Тоді б лише насильне врівноваження грошово-товарної маси здатне було б припинити інфляцію, стабілізувати фінансову систему і створити умови для початку економічного зростання[21].

Якщо після грошової реформи цього не сталося, то очевидно, що в Україні інфляційний процес сформувався на основі багатьох немонетарних чинників. І навіть грамотно і організовано проведена грошова реформа не дозволила досягти повного оздоровлення економіки і грошової системи. Зокрема, початкові економічні перетворювання, які швидко впорядковували б господарську діяльність усіх підприємств незалежно від форм власності, раціоналізували інвестиції і прискорили процес конверсії військового виробництва лише розпочалися[21].

Мало обґрунтованою була б кредитна політика та її нормативно-законодавче забезпечення. Зберігалася б загроза прийняття популістських

рішень і неконтрольованого фінансування підприємств державного сектора[21].

Українські економісти, коли аналізували особливості інфляційного процесу, з'ясували причини і обґрунтували модель початкового циклу.

Врахування монетарних і не грошових чинників стимулювання інфляційного процесу дозволяє розглядати його як складний процес, що має два аспекти:

- Вузько економічне явище, яке генерує знецінення грошей та викликає інші монетарні наслідки;
- Широке розуміння інфляційного процесу, як загальноекономічного явища і хворобливого стану виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Зокрема, зв'язок економіки з грошовим оборотом є безпосереднім. Адже, неконтрольоване зростання цін і знецінення грошей стає серйозною перешкодою на шляху оновлення капіталу, припиняє інвестиційний процес і нове будівництво, руйнує добробут населення та силу держави.

Україна успадкувала нежиттєздатну дефіцитну економіку, а разом з нею величезний інфляційний потенціал.

Причинами, що створили сприятливий ґрунт для розвитку інфляції в Україні на початку дев'яностих років стали:

- ✓ низький рівень ефективності виробництва та якості продукції;
- ✓ державний монополізм;
- ✓ відсутність конкуренції;
- ✓ спотворена структура виробництва з низькою часткою предметів споживання;
- ✓ надмірне зношення основних фондів тощо.

Більшість українських економістів схиляються до думки, що на початку в Україні була розвинута інфляція попиту, яка пов'язана з надлишковою грошовою масою.

Зокрема, важливим чинником такої інфляції став величезний дефіцит державного бюджету. Остерігаючись соціального невдоволення, уряд утримував досягнутий рівень доходів населення через механізм індексації.

Крім цього, для підвищення рівня ліквідності підприємств, лєвова частка яких була державною, НБУ періодично здійснював емісію грошової маси.

Неефективна економіка, як відомо, завжди є потенційно інфляційною. Зростання витрат виробництва спричиняє підвищення цін. Цей зв'язок цін і витрат особливо рельєфно проявився у вітчизняній економіці. Внаслідок різних обставин продуктивність праці знижувалася, тому витрати виробництва, а відтак і ціни, зростали[21].

Водночас високий рівень монополізму послабив інструментарій конкуренції, який автоматично стримує зростання цін.

На початках у вітчизняній економіці не існувало проблем щодо інфляційних очікувань. Але знецінення заощаджень змусило громадян оперативно пристосовуватися до проблем інфляції. Їхня нова поведінка полягала в тому, що люди швидко стали обмінювати свою готівку на інші активи, які не втрачали своєї реальної вартості.

Небажання учасників господарського процесу втрачати свої реальні доходи внаслідок знецінення національної валюти спричинило доларизацію вітчизняної економіки.

Зростання попиту на іноземну валюту підживлювало інфляцію витрат. Водночас із знеціненням національних грошей зростала вартість імпорту, переважну частину якого становили енергоносії.

Основою антиінфляційної програми стало приборкання інфляційних очікувань, які здебільшого формувалися за адаптивним принципом і значною мірою корелювали з динамікою валютного курсу українського карбованця. Це полегшувало завдання антиінфляційної політики, бо достатньо було стабілізувати валютний курс [16,с.687].

Кредити, отримані від міжнародних організацій, допомогли Національному Банку України сформувати резервний фонд для здійснення інтервенцій на валютному ринку, що стабілізувало курс карбованця [16,с.687].

Отже, можна зробити висновок, що грошова політика України в цілому і грошова пропозиція зокрема базувалися на монетаристській концепції.

Попри те, в реалізації грошової політики України мали місце заходи, які більше нагадували кейнсіанський підхід до проблем регулювання

грошової сфери і пропозиції грошей. Згідно з оцінками фахівців, у вітчизняній економіці закладено сильний інфляційний потенціал.

Повільний вихід економіки України із трансформаційного спаду, її неефективна галузева структура та надмірний рівень монополізації, величезний державний борг і дефіцит бюджету загрожують відносній стабільності у сфері цін.

Для ліквідації інфляційного потенціалу уряд має прискорити проведення реформ, акцентуючи увагу на структурній перебудові національної економіки та всебічному стимулюванні ринкових відносин як необхідної умови макроекономічної стабілізації та швидкого й тривалого економічного зростання.

Висновки

На основі викладеного матеріалу можна зробити висновок, що грошова пропозиція – це та кількість грошей, що знаходиться в розпорядженні економічних агентів і яку вони можуть направити в оборот за сприятливих умов.

Загальна величина грошової пропозиції включає увесь обсяг готівки, випущеної в обіг, а також залишки на поточних банківських рахунках, що можуть бути безпосередньо використані у якості засобів обігу та платежу.

Також можна зробити висновок, що грошова пропозиція в більшості базувалась на монетаристській концепції. Але деякою мірою був присутній кейнсіанський підхід, особливо у сфері регулювання грошової пропозиції.

Дослідивши питання грошової пропозиції можна зробити певні висновки. Грошова пропозиція – важливий і невід’ємний елемент грошового ринку. Головним інструментом у формуванні грошової пропозиції є грошово-кредитна політика, яку проводить Центральний Банк України. Реалізація грошово-кредитної політики також покладена на монетаристський підхід. Від цієї політики залежить не лише рівновага на грошовому ринку, а також розвиток країни в цілому. Наприклад, надмірна пропозиція грошей призводить до загострення інфляційних процесів. І тому від грошової пропозиції залежить розвиток інфляційних процесів.

Інфляція – одне з негативних явищ у ринковій економіці. Якщо інфляцію не припинити, то її темпи все більше зростатимуть. Але боротьба з інфляцією є дуже важкою. Навіть коли інфляцію вдається помітно знизити, то виникають другі негативні наслідки для суспільства, як швидке зростання безробіття. Особи, які є відповідальними за економічну політику, повинні зробити вибір між цими двома негативними явищами.

Згідно з оцінками фахівців, у вітчизняній економіці закладений сильний інфляційний потенціал.

Рівень монополізації, величезний державний борг та дефіцит бюджету загрожують відносній стабільності у сфері цін. Для ліквідації інфляційного потенціалу уряд повинен має прискорити проведення реформ, акцентуючи увагу на структурній перебудові національної економіки та всебічному стимулюванні ринкових відносин та швидкого економічного зростання.

Країни, які пішли шляхом ринкових перетворень, добилися позитивних результатів, які проявляються у стримуванні інфляційних процесів, збільшенні обсягів виробництва, підвищення рівня життя населення.

Отже, пишучи курсову роботу на дану тему, я набагато ближче познайомилася з такими поняттями як грошова пропозиція та інфляція, більш докладніше ознайомилася з протіканням інфляційних процесів на території України. Також зрозуміла на яких концепціях базується грошова пропозиція і те, що саме від зміни грошової пропозиції виникає таке явище як інфляція. Ще я ознайомилася із протіканням інфляційних процесів в країнах Європи особливо за 2014 рік.

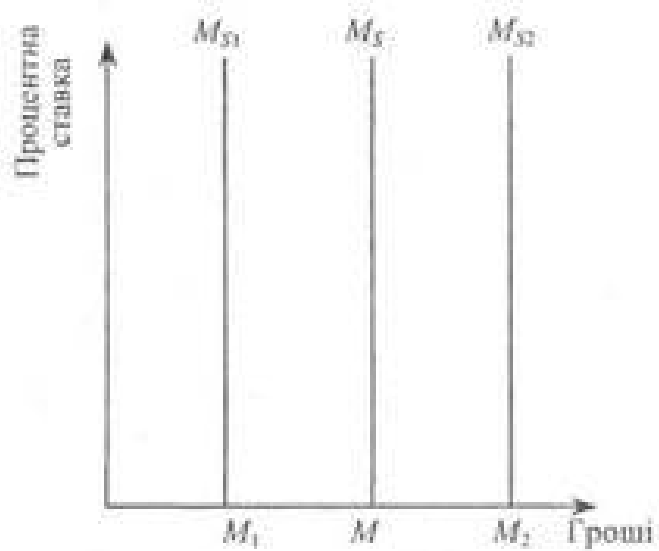
Використана література

1. Антиінфляційна політика. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. / Економічна теорія: Навчальні матеріали, 2016. [Електронний ресурс] http://pidruchniki.com/1838091963424/politekonomiya/antiinflyatsiyna_politika_vzayemozvyazok_inflyatsiyi_bezrobittya
2. Безкровний А.В. Розвиток інфляційного процесу в Україні / Безкровний А.В. // Економіка АПК. – 2009. №1 – с. 76 – 79
3. Гроші та кредит / за ред.. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ. 2007. – 2010 с.
4. Грошова пропозиція та інфляція. [Електронний ресурс] http://allref.com.ua/uk/skachaty/Groshova_propoziciya_ta_inflyaciya?page=4
5. Демківський А.В. Гроші та кредит. – К.: Дакор., - К.: Вира – Р., 2003. – 528 с.
6. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] www.ukrstat.gov.ua
7. Економічна теорія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., випр. і не перероб. – К.: «Знання-Прес» – 2008. – 719 с.
8. Індеси цін та їх взаємозв'язок. – 2012. [Електронний ресурс] <http://lib.znate.ru/docs/index-188704.html?page=4>
9. Інфляційні процеси та закономірності їх протікання в Україні. [Електронний ресурс] <http://sinp.com.ua/work/139920/nflyac-jn-procesi-ta>
10. Інфляція в Європі.: Європейська правда. – 2014. [Електронний ресурс] <http://www.eurointegration.com.ua/news/2014/06/16/7023412/>
11. Інфляція за підсумками року. Уніан. – 2016. [Електронний ресурс] <http://economics.unian.ua/finance/1315736-inflyatsiya-za-pidsumkami-roku-moje-buti-nijchoyu-za-prognozovani-12-natsbank.html>
12. Інфляція. Монетарна концепція. [Електронний ресурс] <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інфляція#.D0.94.D0.B8.D0.BD.D0.B0.D0.BC.D1.96.D0.BA.D0.B0.D1.96.D0.BD.D1.84.D0.BB.D1.8F.D1.86.D1.96.D1.97.D0.B2.D0.A3.D0.BA.D1.80.D0.B0.D1.97.D0.BD.D1.96>
13. Інфляція: причини виникнення та методи регулювання. – К. – 2011. [Електронний ресурс] <https://domashke.net/referati/referaty-po-ekonomike/kurovaya-rabota-inflyaciya-prichini-viniknennya-ta-metodi-regulyuvannya>
14. Інфляція та антиінфляційна політика. Студопедія. – 2015. [Електронний ресурс] http://studopedia.su/16_144159_z-poglyadu-ochikuvanostiochikuvana-y-neochikuvana.html

15. [Лановик Б. Економічна теорія: Курс лекцій / Богдан Лановик, Микола Лазарович, 6-те вид., стереотип., - К.: Вікар, - 2010. – 405 с.](#)
16. Мочерний С.В. Політична економія: Навчальний посібник. – К.: «Знання-Прес», 2010. – 687 с.
17. Н.П. Баріда. Грошова пропозиція та її вплив на соціально-економічний розвиток.: - К. КНЕУ [Електронний ресурс]
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2062>
18. Політична економія; Навч. Посібник для студентів ВНЗ / за ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. – К.: Академія, 2007. – 672 с.
19. Пропозиція грошей. [Електронний ресурс]
https://uk.wikipedia.org/wiki/Пропозиція_грошей
20. Словник фінансово-правових термінів / [за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.К. Воронової]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011. – 558 с.
21. Теоретичні моделі грошової пропозиції. [Електронний ресурс]
<http://helpiks.org/1-2077.html>
22. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник / А.І. Щетинін; Міністерство освіти і науки України. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 429 с.

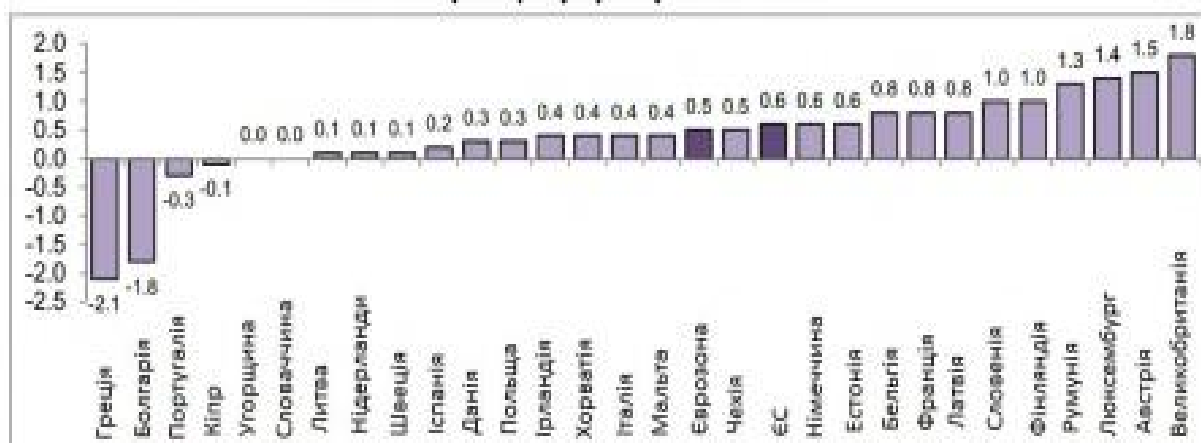
Додатки

Додаток 1

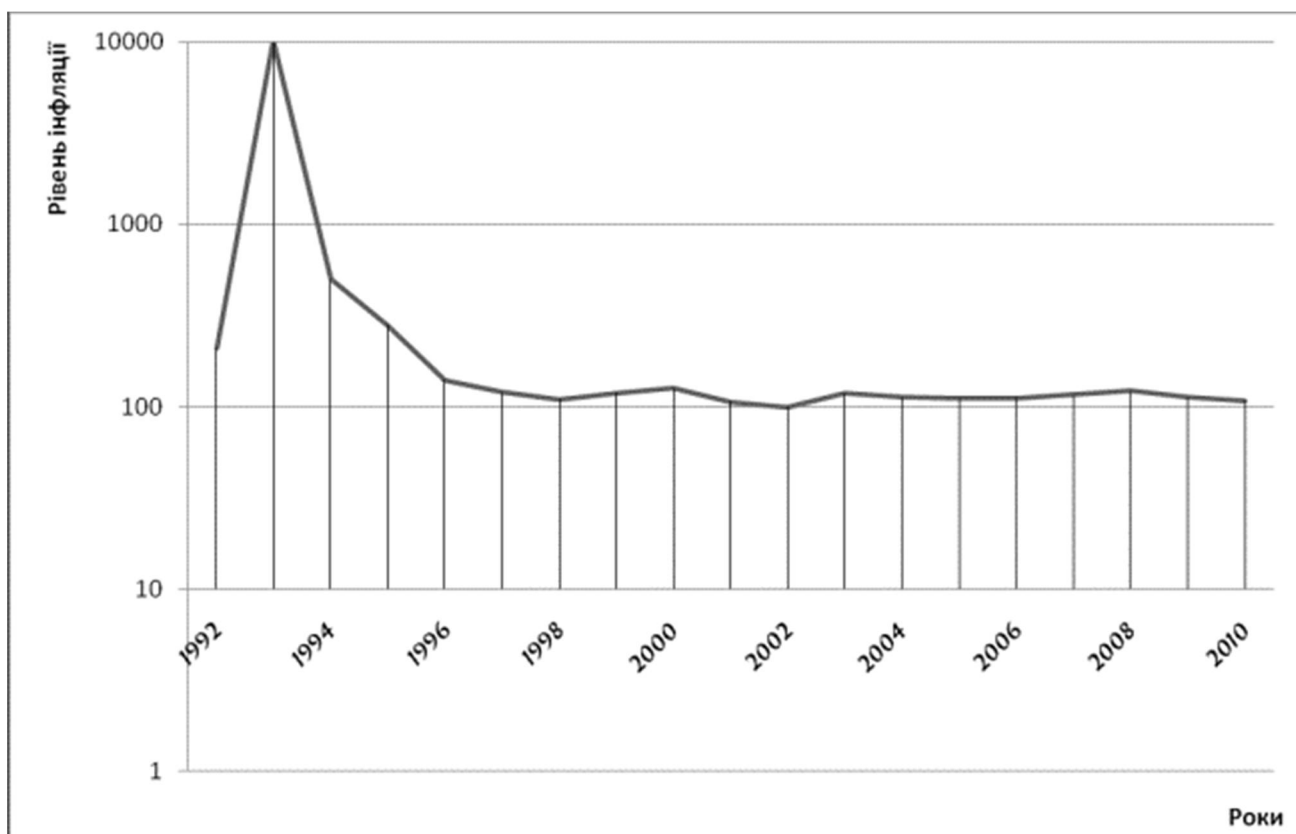

Додаток 2

Річна інфляція (%) в травні 2014

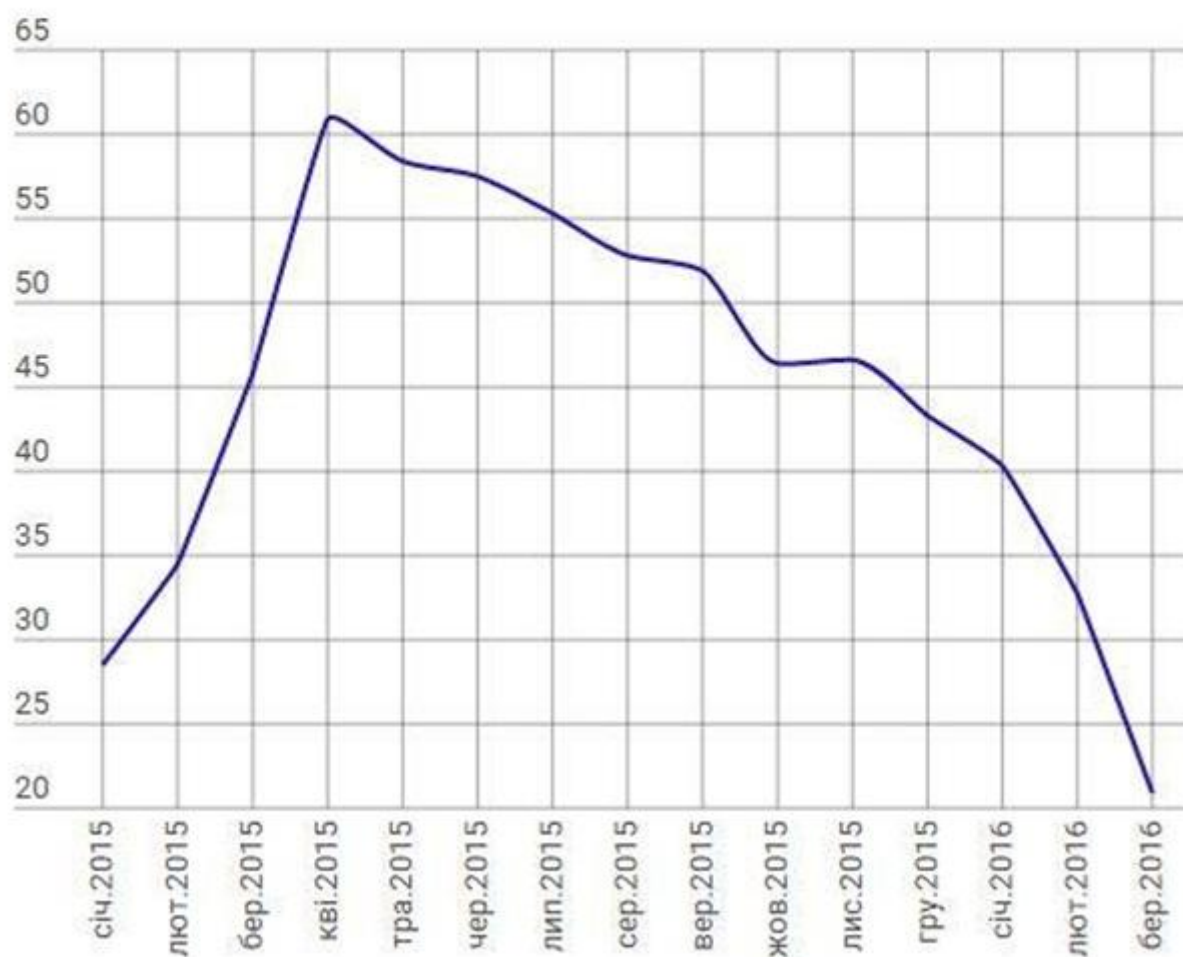

Додаток 3

Додаток 4

Споживча інфляція у 2015-2016 рр., р/р, %

Додаток 5

